

Versek tömjénfüstben

BEATKÖLTŐK DEBRECENBEN

Tíz évvel *Jevgenyij Jevtusenko* látogatása után, a világ másik pólusáról, ismét világirodalmi jelentőségű költővel találkozhattak a debreceni irodalomkedvelők. Mivel a Kossuth egyetem nem tudott helyet biztosítani, a Kölcsey Ferenc Művelődési Központban november 3-án tartották meg a magyar Pen Klub és az angol tanszék vendégeként a városba érkező *Allen Ginsberg* és *Peter Orlovsky* felolvasóestjét.

Erthetően nagy érdeklődés kísérte az egykori beatnik fenegyereket, az ötvenes években világhírűvé vált, s azóta kackaringós irodalmi pályát befutott Ginsberg szereplését. A beatnemzedék egyik apostolának neve mindig többet jelentett a vele jegyzett költői alkotások esztétikai értékénél: nemzedékek eszméltek öntudatra a verseiben megtestesülő magatartásmodellről, szemlélete és világlátása itt, a féltékének ezen a részén is termékenyítőleg hatott az új generációk gondolkodásmódjára. Nonkomformizmus, az individuum tisztelete, erős társadalombírálat, romantikus szabadságvágy, nyers szókimondás, szeretetkultusz, miszticizmus — a beatköltők művészetének olyan eszmei pillérei, amelyek sokszor irodalmon kívüli érdemeket szereztek a bevallottan közvetlen hatásokra törő poémáknak. De akár-hogy is: a beatköltők mozgalma az 1945 utáni világlíra egyik lényeges fejezete, a találkozás Allen Ginsberggel pedig valószínűleg egyszeri és megismételhetetlen.

Nem éppen ropogósra va-

salt öltönyben léptek a művészek a szőnyeggel, növényekkel otthonossá tett színpadra. Gitárokat, bendzsót, tangóharmonikát és *Stephen Taylor* zeneszerző-költőtársat hoztak magukkal; a kellek sejtetni engedték azt — ami egyébként is gyanítható volt —, hogy rendhagyó irodalmi est részesei lehettek. Tömjénfüst szállt fel, hőseink akkurátusan elhelyezkedtek a pódiumon, miközben időnként nagyokat kortyoltak valamilyen gondosan előkészített nedűből — egyszóval igen családias hangulat kerekedett. Csak *Eörsi István* fordító és tolmács volt némi gondban a versek magyar nyelvű előadásával, mi meg az ének-léssel, amibe a kitarató költők a közönséggel együtt őt is mindenáron be akarták vonni.

Ginsberg régi híres (Khad-dis, Amerika) és újabb, még ismeretlen költeményeit mondta el a távolságtartás és beleélés élvezetes egyensúlyával, olyan közvetlenséggel, aminek kimunkálásán hivatásos versmondók hónapokig verejtékeznek. Több századik előadóestjén is tiszteletben tartotta közönségét és a klasz-szikus színjáték hármasságát. Irónia, improvizáció és szuggesztivitás jellemezte előadásmódját, egy szertelen, nyitott intellektus vibráns gesztusai mögött együttérzésre vagy elutasításra, de mindenképpen állásfoglalásra készítette a hallgatóságot. Hogyan értelmezi verseit maga a költő — ez volt itt a lényeg — emellett, hogy érdeklődéssel vetették össze az angol ere-

ditet a magyar fordítással. Ginsberg jó amatőr énekes is, verseihez dalokat komponált, amelyek az amerikai country és blues hagyományokban gyökereznek.

Peter Orlovsky kevésbé ismeret Magyarországon, pedig minő versei és megnyilatkozásai tanúsítják, élénken érdeklődik a termőtalaj hasznosítása és az agrokörnyezet védelme iránt, s ezt egy ilyen mezőgazdasági országban mindenképpen méltányolni illik. A nézőtérben azonban sajnos viszonylag kevés agronómus ült, ezért meglehetősen értetlenség fogadta Orlovsky jelenlétét.

A művészek a közönség lankadatlan kitartását látva hajlandónak mutatkoztak arra, hogy a szünet után kérdésekre válaszoljanak. Aligha van persze olyan feladvány, amivel ők, az előadók-estek gyakorló résztvevői ne szembesültek volna, s ez most is beigazolódtott. Annyit azért megtudunk, hogy Ginsberget újabban a világpusztulás lehetősége, a technikai civilizáció hideg racionalizmusának térhódítása aggasztja legjobban, s ez ellen az érzelmek, a költészet erejét, az emberi lélek sugárzását emeli védőpajzsként. A lélek belső mozgásának tanulmányozására a misztikus keleti tanokat, a buddhizmust tartja legalkalmasabbnak, s ennek illusztrálásaként három percben megtanította a közönséget a meditáció szabályaira. Ekkor azonban a műsorvezető hirtelen véget vetett az összejövetelnek; aki akarta, otthon folytatta a meditálást.

Turi Gábor